

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADULUI

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 18

APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Ilarion V. Felea

ABONAMENTE:
Pentru 1 an 300 Lei; 6 luni 150 Lei

Duhul Sfânt

Mare lucru este ajutorul pe care cel Atotputernic îl dă omului neputincios! Și se poate într-o câțva asemenea cu binecuvântarea pe care soarele o trimite cu razele sale asupra întregii naturi. Pentru că precum fără lumina și căldura soarelui, pământul nostru ar deveni un bulgăre de țărână rece și moartă, tot așa omul fără Harul lui Dumnezeu este ca o bucăciică întunecată și rece de cărbune, pe care n'a încălzit-o și n'a aprins-o focul Duhului Sfânt.

Acest adevăr ni-l atestă evanghelia și apostolul care se cetesc la sărbătoarea Rusaliilor. Evanghelia ne spune că într'adevăr Hristos Domnul a făgăduit pe Duhul Sfânt (Io. 7, 39), iar apostolul descrie cum s'a pogorit Duhul Sfânt la al treilea ceas din zi peste ucenicii lui Hristos „și li s'au arătat limbi împărțite ca de foc, și au șezut pe fiecare din ei, și s'au umplut toți de Duhul Sfânt”. (Fapte 2, 3-4). Atunci s'a petrecut în sufletele lor o mare schimbare: Frica de iudei, care-i apăsa până atunci s'a prefăcut deodată în sfântă îndrăzneală, și tăcerea lor a devenit cuvânt binevestit cu atâta căldură, încât ascultând predica apostolului Petru, într'aceeași zi s'au botezat în numele lui Iisus ca la trei mii de oameni, și astfel s'a întemeiat prima Biserică creștină în Ierusalim. Din aceasta cunoaștem că Duhul Sfânt este o putere lucrătoare. Fiind Dumnezeu neschimbat, desigur că Duhul Sfânt lucrează și azi. În lumea modernă Duhul Sfânt lucrează cu aceeași putere ca și odinioară și poate prefăce chiar și inima împietrită a omului civilizat din vremea noastră.

*

Cineva a asemănat pe Dumnezeu, cel unul în ființă și întreit în fețe, cu soarele, spunând că precum din soare ne vine lumina și căldura, tot așa din Dumnezeu Tatăl s'a născut Fiul și precede Duhul Sfânt. Și dacă Dumnezeu-Fiul ne-a adus lumina învățaturii sale, apoi Duhul Sfânt ne

dă căldura, focul care ne schimbă din cărbuni stinși în jar arzător.

Istoria creatoare a lumii de azi este o frământătură a Duhului Sfânt. Căci precum soarele încălzește și dă viață tuturor făpturilor, așa Duhul toate le zidește și înviește fața pământului (Ps. 103, 31). Lucrarea și puterea lui s'au arătat dela creațiunea lumii (Fac. 1, 2) și apoi în tot timpul dinaintea lui Iisus, la profeți, apoi la zămislirea lui Hristos (Mt. 1, 18 și 20), la întemeierea Bisericii și la susținerea și îndrumarea ei (Fapt. 9, 31). Fără puterea și lucrarea Duhului Sfânt, Biserica ar fi doar o clădire sau o adunătură de oameni sortiți pieirii; fără Duhul lui Dumnezeu n'ar mai exista Preoția nici celelalte Taine sfinte; n'ar mai fi nici predică, nici rugăciune, căci Duhul ne povățuește cum să ne rugăm (Rom. 8, 25-26); fără Duhul Sfânt n'ar fi nici credință, iar faptele bune n'au nicio valoare. Fără Duhul Sfânt este cu neputință mântuirea și viața duhovnicească.

În Elveția, între munți foarte înalți, se află niște văi închise și ferite de orice adiere de vânt: „văile morții”. Într'ânsele — din cauza că aerul zătonește foarte multă vreme, oamenii sunt mai toată viața bolnavi. Închise în valea unei vieți fără Dumnezeu, așa sunt și inimile oamenilor peste care nu suflă vântul Duhului Sfânt: bolnave și zăcând în fărădelegi.

Pentru viața sufletească Duhul Sfânt este atât de necesar ca și aerul pentru corpul omului. „Foc am venit să arunc pe pământ, și cât voiesc să fie aprins acum!” (Lc. 12, 49) — exclama odată Mântuitorul. Din nesimțirea în care zăcea lumea Hristos vroia s'o curățească prin jertfa lui și s'o trezească prin focul Duhului Sfânt. „Că acesta este focul Duhului ce aprinde inima — ne lămurește Sf. Vasilie cel Mare — căci focul cel nematerialnic și dumnezeesc pe suflete le luminează ca pe aurul curat din topitorie: pe răutate însă o topește

ca pe niște trestii și spini". Cât era de necesară venirea Sf. Duh după înălțarea lui Iisus la cer se vede din faptul că de trei ori el a făgăduit că-l va trimite, ca Mângâitor care să-i învețe pe oameni (Io 14, 26), ca un călăuzitor (Io. 16, 13), ca un dătător de putere (Fapte 1, 8). Cât este de necesar Duhul Sfânt în viața noastră se vede și din afirmația Sf. Pavel, că Duhul este chezașia învierii noastre din morți (Rom. 8, 11). Duhul Sfânt ne sfințește (1 Cor. 6, 11) și ne întărește cu putere (Efes. 3, 16). Celce are Duhul Sfânt este fiul lui Dumnezeu (Rom. 8, 14), pe când „inexistența Duhului Sfânt între oameni este un semn al mâniei lui Dumnezeu” (sf. Ioan Gură de Aur).

Atunci cred că nu mai are nici un rost să ne întrebăm dacă omul modern, de azi, se poate lipsi de Duhul Sfânt. Și dacă ar încerca să iese din cercul luminos cu care Sf. Duh îi înconjură viața, s'ar mai putea numi om și și-ar mai putea, oare, trăi deplin viața sa spirituală? Cum s'ar putea cineva lipsi de darurile Duhului (I Cor. 12, 8-11) și de roadele lui, care sunt: „dragostea, bucuria, pacea, îndelungă răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, cumpătarea” (Gal. 5, 22), nădejdea (Rom. 15, 13) și iubirea creștină (Rom. 5, 5)? Dacă am scoate toate aceste roade ale Duhului din sufletul omului, ce ar mai rămâne?

Roadele Duhului Sfânt sunt un semn văzut neîndoelnic, că într'adevăr el sălășluiește întru noi și lucrează în inima noastră schimbându-o. Căci „prin Duhul Sfânt izvoresc izvoarele darului carele adapă toată făptura spre rodire de viață” (Antifon gl. 4).

*

Un împotrivor zise într'o adunare de oameni către un preot: — „Vorbiți atât de mult de puterea Duhului Sfânt, și iată sunt atâtea prilejuri în care ea nu se arată, adecă nu-și dă roadele”. Preotul îi răspunse, că pentru aceasta nu-i de vină Duhul Sfânt, ci oamenii. Și pentru a fi bine înțeles povesti o întâmplare din vechime, când morții se ardeau. Un împărat, care fu dus să fie ars după moarte, a fost prefăcut, astfel, în scrum, afară de inimă. Cei din jur îi luară inima și o găsiră plină de otravă. Inima n'a ars decât după ce îi storseseră otrava dintr'ansa... Și preotul încheie povestea, spunând că tot așa nici Duhul Sfânt nu poate „aprinde” și nu poate prefăce unele suflete, căci sunt și ele pline de otravă. Iar otrava este păcatul.

Aceasta nu contrazice afirmația, că Duhul Sfânt sălășluiește în inimile noastre. Doar Sfântul Apostol îi numește pe creștini „templul Duhului Sfânt” (I Cor. 3, 16), care locuiește în ei. Odată ajuns în inima noastră, Sf. Duh lucrează mântuirea. De roadele lui nimenea nu poate fi lipsit.

Atunci? Să primim și să înmulțim puterea Duhului Sfânt, prin împărțășirea cu Sf. Taine.—*Drept-aceea — z'cea I. sus — Tatăl nostru cel din ceruri da-va Duhul Sfânt acelor care îl cer*” (Lc. 11, 13). Să i pregătim casa sufletului, curățindu-l de otrava păcatelor, și să-l chemăm: „Impărate ceresc Mângâitorule, Duhul adevărului, carele pretutindenea ești și toate le plinești, vistierul bunătăților și dătătorule de viață, vino și te sălășluiește întru noi și ne curățește pe noi de toată spurcăciunea și mântuește, bunule, sufletele noastre”. B.

Teologia și Filosofia

Din cuvântarea rostită de dl prof. Ion Petrovici, Ministrul Culturii Naționale și al Cultelor, cu prilejul ridicării la rang universitar a Academiei teologice „Andreiane” din Sibiu.

Cu prilejul ridicării la rang universitar a Academiei teologice din Sibiu, dl prof. Ion Petrovici, Ministrul Culturii Naționale și al Cultelor, a rostit un discurs foarte instructiv, din care reprodusem partea privitoare la raportul dintre Teologie și Filosofie.

...„Am vrut deasemenea să subliniez prin această faptă și importanța pe care o acord studiilor teologice, pe cari le consider drept cel mai nobil mijloc pentru promovarea idealismului. Din acest punct de vedere, nu există o disciplină mai inrudită cu Filosofia decât Teologia. Aș zice chiar că există pe foarte multe planuri o suprapunere completă între Teologie și Filosofie. Dovadă a acestei suprapuneri este faptul că la început speculația teologică și filosofică erau amestecate. A urmat apoi o perioadă de separație, care s'a transformat cu vremea în dușmănie și fricțiuni, atât din vina teologilor, cât și a filosofilor. Au fost filosofi cari au crezut că speculația filosofică trebuie îngustată în mod exclusiv la adevărurile pozitivistice. A fost cea mai mare eroare a filosofiei când a acceptat să meargă pe această cale, trăgând sabia în contra Teologiei. Pe de altă parte, Teologia a avut și ea greșala de a fi încercat să solidarizeze creștinismul cu anumite rezultate depășite ale științei.

Dar aceste neînțelegeri au luat sfârșit. Azi trăim o perioadă de prietenie și aproape de convergență între aceste discipline. Ca și Teologia, Filosofia merge dincolo de lumea faptelor pozitive, ridicându-se tot mai sus, până la căutarea izvorului izvoarelor și a cauzei cauzelor. Din acest punct de vedere misiunea Filosofiei este paralelă cu misiunea Teologiei. Mai rămâne totuși o deosebire, care lasă Teologiei un domeniu pe care Filosofia nu l poate explora. Filosofia poate într'adevăr să se ridice până la înălțimea tronului divin, ca să arate posibilitatea sau certitudinea unei cauze a lumii. Filosofia poate să ajungă și a ajuns de fapt la noțiunea de Dumnezeu. Este însă ceva ce ea nu poate. Ea poate dovedi că Dumnezeu există, dar ea nu are mijloace pentru a ne învăța dragostea de Dumnezeu. Aceasta a

fost exclusiv misiunea Teologiei și aceasta este mai ales misiunea ei de azi, căci niciodată omul nu a fost mai departe de căile Domnului decât azi.

Prin activitatea slujitorilor ei, Teologia are misiunea să contribuie la dezvoltarea acelei părți din ființa omului care a rămas cu mult înapoia progreselor sale materiale: viața sufletească. Omul a făcut într-adevăr progrese uriașe în domeniul tehnic. El a ajuns până la a învinge legile naturii, la a explora adâncurile și la a înfrunța înălțimile cu invențiile tehnice

Intr-adevăr, ce poate fi mai minunat decât aceste invenții? Nu ne putem ascunde admirația pentru marile progrese materiale săvârșite de om, dar ce face omul cu ingenioasele sale invenții tehnice, ce utilizare le dă? Când ne gândim ce face astăzi omul care se înalță cu aparatele sale de sburat în văzduh, nu putem decât să deplângem înapoierea sa sufletească.

Iată pentru ce consider că Teologia are astăzi cea mai mare misiune, căci ea are rolul de a ridica viața sufletească a omenirii cu o treaptă mai sus, restabilind echilibrul între progresul tehnic și cel spiritual.

Dar Biserica noastră națională nu are numai dimensiunea înălțimii care se ridică spre tronul divin, ci are și o dimensiune a adâncimii, care ne afundă în timp și ne leagă de trecutul nostru istoric. Biserica noastră vine din adâncurile trecutului. Nicăieri fiorul legăturii cu strămoșii nu e mai puternic: ca pe lespezea bisericilor și în pragul mănăstirilor. Acolo ne simțim una cu cei care au fost și cu acei care vor veni.

Urez Bisericii noastre să-și facă datoria față de țară și de aici înainte așa cum și-a făcut-o în trecut. Aș vrea, din acest punct de vedere, ca viitorul să semene cu trecutul. Pornind de la marea Biserică a trecutului, să purtăm făclia credinței în viitor printr'un front de biserică la al cărui capăt să se înalțe biruitoare marea Catedrală a neamului întregit, astăzi în reparație".

Eroi și Eroism

Eroul prin definiție este un supra om. Inzestrat cu calități ce ies din comun, el este simbolul dăruirii totale. El nu și aparține sieși. Domeniul activității nu contează. Toate gândurile lui și faptele lui se consumă pe altarul colectivității naționale.

Ceeace este sfântul pentru credință e și eroul pentru neamul lui. Și unul și altul sunt gata în orice moment de a trece prin baia sângelui. Primul intră în martirismul credinței, celălalt în eroismul național, în Pantheonul Patriei.

Din jertfele lor se alimentează dăinuirea prin veacuri a credinței și neamului. Sângele lor formează capitalele cele mai luminoase ale pedagogiei naționale și creștine.

Credință fără martiri, ca și istorie fără eroi, omenirea nu cunoaște. Jertfa pe altarul idealului aduce după sine răsădul vitalității.

Dacă Iisus Hristos n'ar fi purtat jugul suferinței, Biserica Lui n'ar fi împodobită cu chipurile blânde ale atâtor martiri. Moartea Lui a adus pe lângă învierea Sa, renașterea și fericirea noastră a tuturor.

Moartea eroilor noștri, căzuți pentru apărarea brazei românești ne-a apărut la început ființa, și apoi fericirea ca neam.

La noi, la Români, s'a întâmplat în trecut un proces neîntâlnit în altă parte. Nu există colț de pământ românesc ca să nu fie udât cu sânge martiric și eroic. Căci, trecutul nostru nu este altceva decât o simbioză de creștinism și naționalism. E cruce și spadă. E apărare și închinare. E răstignire și înviere.

În trecut, cu sfânta cruce, am stat în apărarea pământului românesc: ca să-l ferim de pângărire. Astăzi, facem același lucru. Ceva mai pronunțat. Mai intens. Atunci așteptam dușmanul să ne bată la poartă. Astăzi îl întâmpinăm la hotare și-l fugărim departe peste ele, ca pe... duhurile necurate.

Oastea țării e în iureș spre Răsărit, nu cu gând prădalnic, ci să samene „pacea lui Hristos” între aceia cari o doriseră două decenii... dar lanțurile prea grele nu le putură rupe singuri.

Ostașii gliei românești sunt pionierii crucii în Răsărit. Ei mor pentru cruce, dar și pentru neam. Eroii Răsăritului se înscriu simultan în cartea Neamului ca și în istoria Creștinismului. Pentru că ei acolo, dăltuesc o lume nouă, bazată pe libertate și iubire evanghelică. Mare lucru și mare jertfă!

Toate gândurile noastre, toată activitatea noastră, să fie la înălțimea luptei lor. Visurile lor să devină faptele noastre. Jertfele lor — învierea noastră!..

I. I. P.

Despre ce să predicăm?

În (14 Iunie) Lunea Rusaliilor vom vorbi despre Biserica lui Hristos.

În decursul vremurilor multe s'au schimbat pe fața pământului acestuia: împărății s'au prăbușit, popoare întregi au pierit, făcând loc altora, orașe vestite și-au schimbat înfățișarea, moravurile s'au schimbat profund, părerile oamenilor sunt mereu înlocuite de altele mai noi. Instituțiile omenești sunt, cu un cuvânt, într'o prefacere necontenită, se schimbă și trec ca valurile unei ape mereu curgătoare. Val după val trece și piere, ci numai o stâncă rămâne neclintită în mijlocul acestei necontenite prefaceri: Aceasta e Biserica lui Hristos, întemeiată de el pe cruce (Fapte, 20, 28) și desăvârșită la Rusalii prin Pogorirea Duhului Sfânt (Fapte 2).

Mulți au considerat-o ca instituție omenească,

și i-au prezis sfârșitul, în consecință. Dar aceștia au trecut, și au trecut și alții ca ei, fără să fi ajuns a-i vedea sfârșitul.

Mulți au socotit-o ca o etapă în dezvoltarea sufletului omenească, zicând că și-a trăit traiul, și au căutat s'o înlocuiască cu știința sau cu arta. Dar nici laboratorul, nici atelierul, și nici loja masonică n'a putut s'o înlocuiască.

Mulți au socotit Biserica o piedecă în calea revoluției lor, și astfel pretutindenea unde a ajuns comunismul la putere, a încercat să o nimicească. Dar n'a reușit. Pentru că Biserica nu este o instituție omenească trecătoare. Ea a fost întemeiată de Hristos, care, precum citim în evanghelia de azi, spunea că unde sunt doi sau trei adunați în numele lui, adică în cadrul Bisericii, acolo este și el în mijlocul lor (Mt. 18, 20), iar aceasta rămânere dăinuște până la sfârșitul veacului (Mt. 28, 20). Afară de aceasta mai avem ca garanție pentru veșnicia Bisericii și puterea Duhului Sfânt prin care s'a întemeiat prima Biserică creștină în Ierusalim, și care își revărsa darurile sale sfînțitoare și azi în Biserica lui Hristos.

Biserica lui Hristos poate fi înțeleasă în mai multe chipuri: ca religie creștină, ca și casă a lui Dumnezeu, și ca împărăție a lui pe pământ. Dar pentru cuvântarea de azi înțelesul Bisericii ca Trup mistic al lui Hristos ne pare mai potrivit. În acest înțeles Iisus este „*mai presus de toate cap al Bisericii, care este trupul lui*” (Efes. 1, 22-23), iar „*noi creștinii suntem membrele acestui trup*” (Rom. 12, 5), precum și altădată am amintit. Și dacă Hristos, Capul, este veșnic, atunci și Trupul, adică Biserica, participă la veșnicia lui, precum și noi mărturisim în Credeu, că „*împărăția lui nu va avea sfârșit*”. „*El este Dumnezeu cel viu și el el dăinuște veșnic — proorocește Daniil — și împărăția lui nu se va nimici niciodată*”. (Dan. 6, 26). Acelaș lucru îl spune și arhanghelul Gavriil, binevestind sf. Fecioare Maria pe Hristos (Lc. 1, 33). Și însuși Mântuitorul promite apostolilor săi, că va întemeia Biserica sa pe care „*nici porțile iadului n'o vor birui*” (Mt. 16, 18). Și într'adevăr Domnul Hristos a întemeiat „*o împărăție, care — după zisa sf. Apostol — nu se poate clătina*” (Evr. 12, 28) Așa spune și sf. Vasile cel Mare, că „*deoarece Dumnezeu este în mijlocul cetății acesteia (Biserica), el îi hărăzește statornicia, dându-i ajutorul său*”.

Au trecut aproape două mii de ani dela întemeierea Bisericii... Ca și în pilda grăuntelui de muștar, ea a devenit copac mare (Lc. 13, 18-19), în care nu păsările cerului s'au adăpostit, ci neamurile pământului. Iar dezvoltarea Bisericii este cu atât mai minunată, cu cât ea, începând

cu suferințele crucii lui Iisus și până azi a îndurat cele mai grozave prigoane. „*Tulburatu s'au popoare: împărății au ajuns în declin*” (Ps. 47, 7), dar Biserica lui Hristos a rămas neclintită. Dela primele prigoane ale Evreilor și ale lui Neron și până azi s'au dărâmat și se dărâmă încă altarele ei, dar ea se reînălță pururea, precum și Domnul a înviat din morți: Este mereu viu, precum viu este Hristos capul ei. Tot așa de zadarnică va rămâne încercarea de a nimici Biserica, precum a fost încercarea iudeilor de a opri învierea lui Hristos cu niște peceti puse pe piatra mormântului. Va trece și lumea aceasta, iar Biserica va rămâne în veci ca Biserică triumfătoare, ca Împărăție a cerurilor.

Statornicia și a dovedit-o Biserica creștină îndeobște prin proba încercărilor prin care a trecut. Dar nici o altă Biserică n'a suferit mai mari încercări ca Biserica ortodoxă. Un profesor dela noi constată că, pe când Bisericile creștine de apus au la spate Europa cu civilizația ei, la spatele Bisericii ortodoxe stă Asia cu Arabii, Turcii, Tătarii de odinioară și stă chiar azi bolșevismul (T. Popescu: Vitalitatea Bisericii ortodoxe).

Un catolic îndârjit (Germain Breton) spunea odinioară, că dacă vre-un popor ortodox ar fi expus 25 de ani unei revoluții și persecuții religioase, cum a fost cel francez, Biserica lui ar dispărea ca fumul. A sosit vremea să-și primească răspunsul și această afirmație! Dar nu cu vorbe, ci să lăsăm faptele să vorbească: Și persecuția Bisericii catolice din Franța, cât și a Bisericii ortodoxe din Rusia au durat cam tot atâta, ba cea din Rusia mai durează încă. Dar persecuția Revoluției franceze nu poate fi nici pe departe asemănată cu cea a revoluției rusești. Aceasta din urmă e sistematică și cu propaganda antireligioasă de o formidabilă cruzime și totodată de un rafinament diavolesc. A rezistat Biserica ortodoxă acestei crize? În orice caz mai bine decât Catolicismul în Franța! Să nu ne luăm după zăre, căci li s'ar putea aduce învinuirea că fac propagandă, ci să întrebăm pe ceice au fost pe-acolo. Aceia au văzut cu ochii izbucnirea minunată a sentimentului religios, care până acum fusese oprimat în atâtea milioane de inimi. Credința au păstrat-o în tainele inimii lor; icoanele, odăjdile crucile, candelile le-au păstrat în locuri ascunse în pereți sau în pământ. Așa că preoții cari intraseră în Basarabia, îndată după izgonirea bolșevicilor, au găsit acolo tot ce le trebuia pentru slujbe. De ce n'a distrus poporul dreptcredincios, aceste odoare, în loc să-și riște viața păstrându-le? Pentru că erau siguri că Biserica lui Hristos nu poate fi învinsă... și așteptau. În Rusia „Biserica orto-

doxă s'a închis în sine ca o floare pe care o strânge frigul serii, dar ea nu s'a uscat, ci s'a înviorat și rodește" (T. Popescu: *Lucrarea amintită*). Toată lumea știe, apoi, că ea a rodit mii de mucenici, care au murit pentru credința lor în Hristos. Se poate spune, deci, că Biserica ortodoxă nu este vie? Se poate tăgădui veșnicia unei astfel de Biserici? Există vre-o putere lumească în stare s'o nimicească?!

Și cel mai crunt persecutor al ei, Stalin, se pare că și-a dat seama de acest lucru, pentru că se spune că ar fi trimis ajutoare la patriarhia Constantinopolei, de unde a cerut în schimb preoți ortodoxi în locul acelor pe care-i omorâse. Și dacă această atitudine nu-i sinceră, de voe de nevoe va trebui, odată și odată, căzut în pulbere, să recunoască și el acest adevăr, întocmai ca și un alt prigonitor de demult, Iulian Apostatul, care fiind, rănit de moarte într'un războiu, și-a aruncat spre cer un pumn de sânge din rănile ce-i săngerau, strigând: — „Ai învins Galileene!“

*

Prin toate acestea văzurăm ce este Biserica ortodoxă îndeosebi, și am ajuns la concluzia *sf. Ioan Gură de Aur*, că „nimic nu e mai tare ca Biserica... Ea e mai înaltă ca cerul și mai întinsă ca pământul: niciodată nu îmbătrânește, totdeauna înflorește... Zidurile ei se crapă, iar Biserica nu se învechește. Ele pot fi culcate la pământ, dar Biserica rămâne neatinsă. Câți n'au combătut-o? Dar ea s'a nălțat mai presus de ceruri. Asta e măreția ei: Când e prigonită ea birue“.

Am arătat Biserica noastră în această măreție, nu pentru trufie, ci pentru a fi cunoscută mai bine, și astfel să n'o mai socotim mai prejos decât celelalte confesiuni creștine. În virtutea obiceiului de-a subestima tot ce este al nostru, unii dintre noi dovedim, în scris ori cu vorba, un oarecare dispreț față de Biserica ortodoxă, sau în cel mai bun caz n'o apărăm atunci când alte religii o blamează. Oare merită Biserica ortodoxă această nesocotire din partea fiilor săi? Există o mamă mai bună și mai de cinste ca mama mea?! Biserica ortodoxă este maica inimilor noastre, la care găsim: alinarea suferințelor, deslegarea întrebărilor vieții, sfaturi în poruncile ei pe care le aflăm înșirate în cărțile de rugăciuni, mântuirea și pe Hristos, și odată cu el pacea sufletelor noastre.

B.

Cărți și Reviste

Preotul Niculae M. Popescu: Preoți de mir adormiți în Domnul, București 1942. Ed. Institutului Biblic și de Misiune, pp. 224, prețul 120 lei.

Tagma preotească se împodobește cu câteva chipuri de preoți cari au strălucit prin toate părțile românești, din cele mai vechi timpuri și până în zilele noastre.

A făcut bine Părintele Niculae M. Popescu, dela Facultatea de Teologie din București, că le-a scos de prin cele colbăite cronici și ni le-a înfățișat în această carte.

Cartea Sfinței Sale, scrisă într'o prea frumoasă și plăcută limbă românească, e binevenită atât pentru preoți cât și pentru cetitorul mirean. Pentru preoți întâi, căci slujba preoției se învață și se deprinde atât din cărți cât mai ales din pilde de vieți trăite. Ea este mai ales ucenicie și ucenicia presupune un dascăl, un model.

În cartea Părintelui Niculae sfințitul cititor va afla destule pilde vrednice de urmat, destule chipuri după care să-și orânduiască viața și apucăturile preoției sale.

Nici laicii nu vor păgubi citind-o. Aceștia mai cu seamă vor cunoaște din cartea Părintelui Niculae că: „dacă poți încropi cât de cât cronica bisericii și a satului, este meritul preotului“; dacă ne putem lăuda cu frumoasele noastre colinde „învățații au arătat că acestea sunt create de preoți. Cunoștințele de scriptură, de vieți de sfinți și dogme aflate în colinde nu puteau să se găsească în vremea creierii lor decât în mintea preoților“.

Învățământul românesc își datorează începuturile banului preotescc. Vorbirea aleasă a săteanului a fost apărută de cartea preotului. Iar ca o încheiere: „Țara aceasta este condusă în bună parte de feciori și de nepoți de preoți“.

Iată ce spicuiam din „Cuvântul înainte“ și ce se ilustrează bogat din cuprinsul cărții, Părintelui Niculae M. Popescu.

În cele treizeci și una de chipuri preotești, Sfinția Sa a ales ce e mai reprezentativ în istoria acestei tagme. Povestea unora dintre ei îți mișcă sufletul până la lacrimi, pe când isprăvile celorlalți te fac să te simți mândru că faci parte din tagma și din neamul lor. Iată-l pe Popa Stănciul din Negrași de a cărui văduvie cu șapte copii ți se strânge inima, sau pe Protopopolu Lupu Șandru din Borșa Maramureșului care sfarmă pe Tătari cu prețul vieții fiicei sale, sau pe Popa Tușu cel intrat în legendă împreună cu ceilalți, ale căror vrednice viețuiri se cer citite și meditate pentru a putea fi gustate și urmate.

Mi-a plăcut în chip deosebit icoana „Preotului bătrân — cum se pregătea pentru sfânta Liturghie” — și poftesc pe toți frații preoți să citească cel puțin aceste sugestive rânduri cu care se încheie cartea-pomelnic a celor câțiva „preoți de mir adormiți în Domnul”. Insemnez aici că e prima carte — în afară de „Povăturile” din Liturgier — în care am aflat câteva îndemnuri și un chip ideal de pregătire pentru slujba sf. Liturghii. Fără a cădea într'un misticism bolnav — de misticism le e groază multora și probabil de aceea îl inconjoară — credem că o literatură mai bogată, cu sfaturi și îndemnuri, cu experiențe duhovnicești dela cei mai bătrâni, ar fi bine venită în jurul acestei chestiuni.

Ca să se poată prețui valoarea cărții ce o prezentăm, ar trebui luate în socoteală cele 32 „podoabe, fruntarii și vederi”, limba prea frumoasă și neaș românească în care scrie Părintele Niculae, condițiile tehnice, cari toate împreună fac plăcută cartea și ochiului și minții și inimii.

Pr. Gh. Lițiu

Academia Teologică ort. rom. din Caransebeș: Anuar 1941—1942. Caransebeș, 109 pagini.

Cuprinde pe lângă datele statistice ale anului academic 1941—42, trei studii temeinice datorite P. C. profesori: Arhim. Dr. L. Busuioc, despre *Religie și societate*, Dr. P. Rezuș, despre *Problematika Teologiei fundamentale* și Dr. M. Chialda, despre *Anul jubilar al Evreilor*.

Este așa de frumoasă și cinstită tradiția aceasta a Anuarelor, atât pentru prestigiul instituțiilor cât și al dascălilor.

Grigore Popa: Existențialismul, Sibiu, 23 pagini.

Un studiu în care se cuprind lămuriri clare și foarte prețioase pentru oricine se ocupă de filosofia mântuirii, adică de problemele libertății, de căile adevărului, de procesele și țintele grave ale vieții religioase.

Biblioteca „Ingerașul” a Școlii Primare Nr. 17 din Arad.

Cea mai activă dintre școlile primare din Arad este de sigur școala primară „Virginia Hotăran”. Am arătat anul trecut, după „Anuarul” ei, câteva date și cifre care arată până la ce spirit de jertfă se poate ridica o școală, de niște suflete de copii, atunci când sunt bine îndrumate.

Pentru anul școlar încheiat, pe lângă capela sfințită Duminecă, școala aceasta mai înregistrează o înfăptuire unică: o modestă bibliotecă, „Ingerașul”, în care se cuprind pe lângă clișee potrivite, povestiri pentru copii, poezii, scrisori de războiu, scenete deosebite, toate lecții de credință, de învățături morale și de îndemnuri patriotice, scrise

toate de osârduitoarea d-nă directoare *Ana Mihalache*. Biblioteca numără până acum 22 numere, în câte 8—12 pagini.

Desfacerea printre școlari a unor astfel de broșuri aduce foloase dintre cele mai bune: ajută lucrul școlii, învață pe școlari cu lectura particulară, răspândește optimismul moral și cultivă patriotismul adevărat.

Iată atâtea merite incontestabile pentru care d-na directoare A. Mihalache se cuvine cald și sincer felicitată.

Misionarul, Nr. 1—3 — 1943. Consiliul Eparhial, Chișinău.

Ne-a adus pe lângă un cuprins bogat în studii, clișee, cronici interne și externe, dări de seamă despre cărți și reviste, și următoarea rugăciune potrivită pentru vremea noastră de războiu:

Doamne al puterilor, Dumnezeu mântuirii noastre, Dumnezeule, Căla ce faci minuni; caută cu milă și cu îndurare spre smeriții robii Tăi și cu iubire de oameni auzi-ne și ne miluește pre noi. Căci iată vrăjmașii credinței noastre s'au sculat asupra ne și asupra sfintei Tale Biserici spre a o distruge și a nimici toate altarele. Dar Tu Dumnezeule, Atotputernice, știi că cu nedreptate s'au sculat vrăjmașii asupra noastră. Deci și noi, păcătoșii și nevrednicii, întru pocăință cu lacrimi ne rugăm Ție: ajută-ne nouă, Dumnezeule, Mântuitorul nostru; izbăvește-ne pre noi pentru slava numelui Tău, ca nu cumva să zică vrăjmașii noștri: Dumnezeu i-au lăsat pre ei și nu este Cel ce izbăvește și-i mântuește pre ei. Ci ca să cunoască toate neamurile că Tu ești Dumnezeu nostru și noi poporul Tău, cei ce suntem pururea păziți sub stăpânirea Ta. Veselește inima bine credinciosului robului Tău, preainălțatului Regelui nostru MIHAI I. Întărește-l pre Dânsul cu puterea Ta. Școală-te spre ajutorul nostru, strică sfaturile cele viclene pornite asupra noastră, jude-ă pre cei ce ne asupresc și i doboară pre cei ce ne vrăjmășesc pre noi. Iar purtătoarei de biruință Oștirea noastră, și tuturor celor ce luptă în unire cu noi, dăruiește-le îndrăzneală și bărbăție ca să biruiască pe vrăjmașii Crucii Fiului Tău și Mântuitorului nostru. Ostașilor răniți în războaie dăruiește-le, Doamne, ușurare, tămăduire, și degrab îi ridică din patul durerii. Iar celor ce și-au pus viața pe câmpul de luptă pentru credință, Rege și Patrie, iartă-le greșalele lor și în ziua răsplătirii Tale celei drepte, dăruiește-le cununile nestricăciunii. Trimite, Doamne, surpare asupra pizmașilor noștri, care s'au sculat asupra credinței noastre dreptslăvitoare. Pre cei ce se află în robie, apăra-i și-i ocolește cu puterea Ta; pentru că Tu ești apărător, biruință și mântuire celor ce nădăduesc spre Ține; și Ție slavă înălțăm Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Informațiuni

■ **Sfințire de capelă.** Duminică în 30 Mai a. c. s'a făcut sfințirea capelei dela școala primară nr. 17 din Arad, str. Virginia Hotăran, de sub conducerea d-nei directoare Ana Mihalache.

Actul sfințirii a fost oficiat de însuși P. Sf. Sa Părintele Episcop Andrei, înconjurat de un sobor de preoți și un diacon.

La această solemnitate a participat, un frumos număr de doamne din cea mai înaltă societate a Aradului, în frunte cu d-na Goldiș, inimoasa prezidentă a Societății Femeilor Ort. Române din loc, precum și un impozant număr de intelectuali, cari au admirat frumoasa realizare a corpului didactic dela aceasta școală, și a fetițelor harnice, întocmai ca albinele în familia lor.

Prea Sfinția Sa a arătat — în cuvântarea rostită cu acest prilej — meritele și ostenele ce s'au cimentat la baza acestei realizări de natură duhovnicească. Aci, în acest locaș de închinare, sufletele gingașe ale elevelor, vor afla cea mai temeinică îndrumare spirituală, ca o bogată merinde pentru viața lor întreagă și mai vărtos pentru viața neamului. Dela acest altar va radia harul Dumnezeesului Mântuitor, peste această școală de frunte a orașului nostru, și peste toate elevele, ridicându-le inimile către tronul Tatălui Ceresc.

Răspunsurile liturgice au fost date de corul elevelor sub conducerea d-nei inv. Olimpiă Drețin. Frumusețea cântărilor, cu glasuri îngerești de fetițe, au înălțat nimbul serbării și au prilejuit participanților adevărate clipe de trăire duhovnicească. d. d.

■ **Școalele confesionale.** Sub titlul „S'a cerut reînființarea școalelor primare confesionale, la Arad“, un corespondent anonim, dela Arad, publică în ziarul „Universul“ din 1 Iunie 1943, următorul articol:

„In recenta adunare eparhială, ținută în ziua de 23 Mai, în aula Academiei teologice din localitate, raportorul comisiunii culturale, d. Ascaniu Crișan, a făcut o propunere prin care a cerut Consiliului Eparhial dela Arad ca să ceară guvernului reînființarea școlilor primare confesionale în Eparhia Aradului. La această propunere mulți dintre membrii sinodali au luat cuvântul și spre surprinderea generală, toți cei de față (47 dintre 56 de deputați eparhiali) au aprobat cu sinceritate propunerea și adunarea eparhială a primit cu satisfacție concreta propunerea. Cazul, firește, a făcut o mare senzație și întreaga populație românească dela acest colț de țară a primit cu bucurie problema discutată. Rămâne de văzut cum se va putea pune în practică această propunere, dar oricum e bine că s'a pus și e bine că s'a făcut cunoscut celor în drept o veche și importantă chestiune ce n'a fost uitată nici de cei

mici și nici de cei mari. Căci e bine să se știe că de biserică și de școala românească a fost legată întreaga ființă a populației din partea locului. Școala și biserica au lucrat mână în mână pentru ridicarea elementului românesc. Nu știm cum se va ajunge iarăș ca școala să fie adusă alături de biserică și în ce fel va putea în viitor să lucreze pentru același bine comun. Un fapt este cert: școala primară confesională de ieri, cu înțelepții ei dascăli de pe vremuri și cu îndrumătorii cuminiți ai bisericii strămoșești, și-a îndeplinit cu prisosință misiunea sfântă, lucrând cu ardoare pentru ridicarea poporului nostru oropsit de atâtea stăpâniri streine, care îi doreau desființarea lui ca forță etnică și economică. Școala primară confesională a fost o citadelă a românismului. Ea a fost condusă cu multă înțelepciune de chiriarii bisericii noastre din toate eparhiile, alături de marii noștri dascăli cunoscuți și anonimi, doar toți harnici și buni români. Această școală este cerută din nou să ia ființă. Să se reînființeze iarăși școlile confesionale. Să fie iarăși alături cele mai însemnate instituțiuni dela țară, școala și biserica, fiindcă prin muncă comună, prin spirit cinstit și creștinesc se va putea și mai bine forma sufletul tineretului nostru, care nu poate și nu e voie să fie ținut departe nici de școală, dar cu atât mai puțin de biserică. Iată pentru ce salutăm cu entuziasm această dorință a adunării eparhiale dela Arad, care, fără doar și poate și-a dat perfect de bine seama de lipsurile ce au fost observate în ultima vreme de educație copiilor românilor din partea locului.

■ **Societatea „Principele Mircea“,** filiala Arad, și-a ținut adunarea generală anuală, în sala de ședințe a Primăriei, Miercuri în 26 Mai c. S'a luat la cunoștință cu deosebită mulțumire activitatea ei, desfășurată pentru binele copișilor din Arad, sub priceputa și activa conducere a d-nei Viorica Dr. Hălmăgean.

La ședința au participat membrele Societății și capii autorităților locale, în frunte cu P. S. S. Părintele Episcop Andrei, care în cuvintele rostite, a elogiât activitatea membrilor Societății și a făcut apel la bunii români din Arad să ajute scopul românesc și uman pe care îl are în vedere Soc. „Principele Mircea“.

■ **Prof. Nicolae Iorga,** după bibliografia sa istorică și literară, publicată de prof. Barbu Teodorescu, a scris aproape 1400 lucrări și 25.000 studii și articole.

Muncă de uriaș, pe care nu-ți ajunge o viață de om, numai s'o cetești.

■ **Academia Română,** în ședința publică din 31 Mai 1943, a hotărât asupra premiilor ce le avea de acordat pentru diferite lucrări apărute anul trecut.

Cu acest prilej a fost permisă lucrarea P. C. Părinte Dr. Gh. Ciuhandu: „Românii din Câmpia Aradului acum două veacuri“, cu premiul „C.

G. Vernescu" în valoare de 50.000 lei. — Este a doua lucrare a vrednicului Părinte Ciuhandu premată de Academie.

În aceeaș ședință a fost premiată și colecția de predici: „Duhul Adevărului“, publicate în revista noastră anul trecut.

■ **Liceele teoretice** de băieți și fete din Arad au comemorat, printr'un festival artistic organizat la Palatul Cultural Duminecă în 30 Mai 1943, împlinirea a șase decenii dela moartea compozitorului Ciprian Porumbescu.

În cadrul festivalului pregătit de harnicul prof. V. Mocanu, dl prof. Ascaniu Crișan, directorul liceului „M. Nicoară“ a vorbit despre *viața și opera lui Porumbescu*. A evocat în pagini emoționante creșterea copilului genial în casa părintească dela Stupca Bucovinei, anii de elev și student teolog, participarea lui la comemorarea celor 400 dela moartea Voevodului Ștefan cel Mare la Putna, unde a cântat cu vioara sa fermecată „pentru Dacia întreagă“, activitatea sa la societatea studentească „Arboroasa“ dela Cernăuți și la „România Jună“ dela Viena, despre munca sa ca profesor la liceul din Brașov, despre opera sa bogată — a scris peste 300 creații muzicale — și în sfârșit despre sfârșitul prematur al vieții sale sâbuciumate.

Prin compozițiile sale bisericesti și patriotice (Pe-al nostru steag și Trei culori), prin toată opera sa variată și bogată, fiul preotului din Stupca este precursorul lui Dima, Musicescu, Vidu și Chiriac.

■ **Intr'un colocviu**, publicat în revista „Vrem a“, tinărul filosof C. No ca, vorbind despre rostul intelectualului la clădirea sau reclădirea societății, declară că nici omul de știință (pentru că se ocupă de lucruri și de legile lor, nu de om și libertățile lui), nici artistul (pentru că e de esență feminină), nici istoricii (pentru că se ocupă mai ales cu lucruri din trecut), nici filosofii (pentru că numai rareori ajung la conducerea statului), nu sunt agenți creatori de istorie.

„Un singur soi de intelectuali — dacă intelectualii pot fi numiți — ar avea dreptul, și au știut să și-l ia uneori, de-a cârmui pe oameni: preoții. Cred, principial, în dreptul preotului de-a fi agent de istorie. El știe ce e omul. Și nu se interesează nici de omul trecut, ca istoricul, nici de cel viitor, ca filosofii să spunem; el știind ce e omul de totdeauna, știe ce e omul acesta de azi. Dar experiența făcută de catolici nu e întotdeauna convingătoare; iar ortodoxia noastră s'a deprins, nu se amestecă în lucruri“.

■ **In amintirea eroilor** din Arad-Șega și cu deosebire întru pomenirea soților săi Pavel Morgovan căzut în războiul trecut pe frontul

italian și Ioan Chevereșan căzut în războiul actual, la Sevastopol, văduva Elisaveta M. a ridicat din averea ei foarte modestă, în fața bisericii din Șega, o frumoasă cruce de marmoră albă, în valoare de 80.000 lei.

Monumentul a fost sfințit Duminecă în 28 Mai 1943. Au servit preoții: Il. Felea, Gh. Popa, M. Morgovan, Gh. Lițiu și diac. Gh. Lipovan. Au cuvântat preoții I. Felea și Gh. Lițiu.

Școala de Duminecă

24. Program pentru Dum. Rusaliilor (13 Iunie 1943.)

1. *Rugăciune*: Impărate ceresc (rostit).
2. *Cântare comună*: „Bine ești cuvântat Hristoase“... (Troparul Rusaliilor).
- 3—4. *Cetirea Evangheliei* (Ioan 7, 37—52) și *Apostolului* (Fapt. Ap. 2, 1—11) zilei, cu tâlcuire.
5. *Cântare comună*: „Duhul Tău cel sfânt“.
6. *Cetire din V.T.*: Moise la Faraon (Eșire c. 5).
7. *Povește morale*: Indemnuri la fapte bune (Înțel. lui Solomon cap. 3).
8. *Intercalații*: (Poezii rel. etc).
9. *Cântare comună*: Impărate ceresc (cântat).
10. *Rugăciune*: „Doamne Atotțiitorule, Cuvinte al Tatălui...“ (din Nr. dela 23 Mai a. c).

(A se vedea „Instrucțiunile“ din Nr. 1/1943)

A.

Nr. 2291/1943.

Comunicate

P. C. Părinți catiheți sunt invitați să ne arate în decurs de 8 zile *nominal pe toți elevii sectari* cărora nu le-au dat notă la Religie și totuși au fost clasificați de consiliul învățătoresc, respective de direcțiunea școlii.

Arad, la 1 Iunie 1943.

† **Andrei**
Episcop

Prot. Caius Turicu
consilier ref. eparhial.

Nr. 2136/1943.

Președinția Consiliului de Miniștri cu ordinul Nr. 500.907/1943, a oprit a se mai face *inmormântări pe lângă biserici sau mănăstiri*, inmormântările urmând să fie făcute numai în cimitire.

C. Părinți Preoți vor aduce la cunoștința credincioșilor acest ordin.

Arad, la 19 Maiu 1943.

† **Andrei**
Episcop.

Traian Cibian
consilier, referent eparhial.